

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Diatribai De Primis Veteris Frisiae Apostolis, Sive
Dissertationes, quibus eoru[m] anni, actus, res,
personae, loca, tempora in eorundem actis occurrentia,
discutiuntur, illustrantur, erroresque ab ...**

Bosschaerts, Willibrord

Mechliniae, 1650

80. De Coenibitica Ecclesia à S. Willibrordo Traiecti erecta.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10958

Anglum : Bremensis, cui Sanctum Willehadum imposuit. Ast Traiectensis orta est satagente S. Willibrordo, auspicijs Pipini Herstalli per Sergium Pontificem, anno 696. confirmata & aucta plurimum eius iura per memoratum Carolum Martellum Herstalli ex Alpaide progenitum. Suspicio contigisse Irenico quod illis, qui dum saeculo septimo, octavo, vel nono, aliquod insigne praesertim à Carolo factum inueniunt, statim id Carolo magno adscribunt, quasi nullum cor alijs, aut non alius Carolus fuisset. Eminent vt sol inter sidera, Carolus magnus Princeps laudatissimus, alter Ecclesiae Catholicae Constantinus, alijs tamen non defuerunt vires, non mens, non laus. Similiter corrigendi sunt illi qui sedem Episcopalem Willibrordo datam asserunt à Pipino Francorum Rege, cum dicere debuissent à Pipino Herstallo Pipini Francorum Regis auo paterno.

DISSERTATIO LXXX.

De Coenobitica Ecclesia à S. Willibrordo
Traiecti erecta.

Sanctus Willibrordus ipse Coenobita statim Ultraiecti congregationem monasteriumque Coenobitarum ordinavit, quemadmodum cum alijs testatur Becanus. Verum quia nomina Monasterium, Coenobium, congregatio Coenobitalis, Coenobita, &c. varijs hominum generibus in communi viventibus attribuuntur, Quaestio est, cuius qualitatis, cuius formae Coenobitas Ultraiecti siue in Ecclesia S. Saluatoris, siue S. Martini plantarit. Non desunt qui Monachorum congregationem factam autumant, forsàn quia & ipse Willibrordus

dus à plerisque habitu monastico & quidem Benedictino
 amicitur. Contrariè Heda de prima S. Martini Ecclesiæ
 fundatione agens ait : Eam matrem omnium gentium
 vicinarum constituiffe (Willibrordum) collocantē ibidem
 Canonicos Cœnobitales, hoc est communem & Aposto-
 licam viuendi legem obseruantes. Non enim fuerunt
 Monachi, vt nonnulli volunt (nisi secundum Procopium
 ita eos nominauerimus, qui testatur lib. 1. de bello Perfi-
 co Christianorum sapientiffimos vocari Monachos & ad
 custodiam limitum arcibus præpositos) sed Canonici, qui
 vtique regulam Diui Augustini, aut B. Isidori tunc pro-
 fitebantur per vniuersas Germaniarum & Galliarum Ec-
 clesias. Nam & monasteria ab eodem (Willibrordo) con-
 structa sunt, in quibus Monachorum ac Virginum ad dif-
 ferentiam Canoniconum congregationes instituit. Cen-
 set Heda in S. Martini à S. Willibrordo ordinatam con-
 gregationem Clericorum in communi agentium, sub
 certa regula, sub vno Præposito, vno vtentes dormito-
 rio, vna mensa, vna Ecclesia, qui tamen substantialibus
 Religiosorum votis non erant alligati. Tales per Galliam
 & Germaniam quam plurimas existisse nescit, qui earum
 Ecclesiasticas Historias nescit. Liquet hoc vel ex Conci-
 lijs super reformatione Clericorum habitis sub Carolo
 Magno, & eius filio Ludouico Pio. Concilium Mogun-
 tinum sub Carolo anno 913. de modo viuendi Canoni-
 corum seu Clericorum (quos nunc sæculares vocamus)
 cap. 9. edicit: *Nihil sine licentia Episcopi vel magistri eorum præ-
 positi agere præsumant. In vnoquoq; Episcopatu vt simul man-
 ducent & dormiant, vbi his facultas id faciendi suppetit, vel qui
 de Ecclesiasticis stipendia accipiunt, & in suo Claustro maneant, &
 singulis diebus mane primo ad lectionem veniant, & audiant quid
 eis imperetur. Ad mensam vero similiter lectionem audiant & obe-*

obedientiam secundum Canones suis Magistris exhibeant. Similes Sanctiones sunt in Concilio Aquisgranensi sub Ludouico Pio anno 816. aliæque utrobique plures ad externam conuersationem Clericorum pertinentes. A communi vita fratres, instar Religiosorum, & passim Clerici & Regulares; qui separatim extra claustra degebant, Acephali, irregulares; eorumque habitacula, Claustra, Cœnobîa, monasteria nuncupabantur, quorum vestigia abundè supersunt Leodij, Coloniae & alibi.

Nonnulli Clericos Regulares (ita eos appello, quāquam hodie ex usu vocabulum plus importet) de quibus Concilia & Historiæ, concipiunt fuisse veri nominis Religiosos, ac ubi Ecclesiam aliquam olim monasterium appellatam inueniunt, proprios monachos aut Religiosos resedisse. Horum falsam imaginationem (omitto particulares probationes quæ de particularibus in contrarium facerent) planissime excludunt Concilia, nominatim Aquisgranensè sub Ludouico Pio anno 816. cap. 14; quo quorundam acediosorum vilitatem cantilenam repellit: *Propter quorundam (inquiunt Patres) simplicium verba, qui Religiosis & Eruditis viris se admonentibus ac redarguentibus plerumq; obijcere solent, Solos Monachos scripturarum sanctarum precepta obseruare debere, operæ pretium duximus quadam Evangelica & Apostolica quæ breuissime ad medium deducere precepta, ut hæc huiusmodi imperiti homines audientes bisq; aurem cordis accommodantes intelligant, quæ sibi, quæ Monachis conueniat obseruare precepta.* Monachos vocat Religiosos tribus essentialibus votis à sæculo secretos, forsan quia nullos Religiosos præter Monachos, & quidem Benedictinos, in his plagis illa ætas nouerat. Sequuntur deinde quæ ad Religiosos seu Monachos pertinent: *Qui enim mente & corpore vult contemnere sæculum & pauper sequi Christum, audiat ipsum dicentem in*
Euangelio

*Euangelio; si vis perfectus esse, vade & vende omnia quæ habes & da pauperibus & sequere me. Et iterum: Omnis qui reliquerit domum aut fratres, aut Patrem, aut Matrem, aut agros propter me, centuplum accipiet & vitam eternam possidebit. Hac & huiusmodi præcepta solis specialiter congruunt Monachis, quanto singularia, tanto præcipua. Et statim pro Clericis: Dicit etiam generaliter Saluator omnibus: Omnis qui venit ad me, & non odit Patrem suum & Matrem, & uxorem & filios & sorores, adhuc autem & animam suam, non potest meus esse discipulus. Et iterum: qui amat filium, aut filiam, supra me, non est me dignus. Et in eandem sententiam plura. Hic in eradicationem peruersæ persuasione, quæ & hodie multos occupat, duplicem Patres adferunt perfectionem. Vnam, quæ etiam actuali corporis abrenuntiatione sæcularia deserit & non solum mentis præparatione consistit, quando videlicet, optio datur aut Deum offendendi, aut sæcularia relinquendi, quam à Deo omnibus iniunctam asserunt. Priorem Monachis siue Religiosis (est enim quo ad hoc eadem illorum ratio) Posteriores Clericis, quos informant, adscribunt. Vnde sequitur, Clericos illos, Monachos aut veros Religiosos siue Canonicos Regulares secundum hodiernam notionem, non fuisse; alias enim prior perfectio quæ omnibus Religiosis communis esse debet, etiam ipsis imponeretur. Ac ne quis cogitet hanc esse nostram argumentationem & non sensum Concilij, cap. 15. dilucide quod intendimus enuntiat: *Quamquam enim Canonicis, quia in sacris Canonibus illis prohibitum non legitur, liceat linum inducere, carnis vesci, dare & accipere, proprias res & Ecclesie cum humilitate & Iustitia habere, quod Monachis, qui secundum Regularem institutionem arctiorem ducunt vitam, penitus inhibendum est: tamen in cauendis vitijs, & amplectendis virtutibus eorum & Monachorum distare non debet vita. Monachi namq; qui Euangelicum**

licum praeceptum sequentes distractis, atq; renuntiatis patrimonijs sua Christo dedere, merito de facultatibus Ecclesiae subsidium accipiunt temporale, ut quia tanto mentis desiderio caelestia appetunt, sic in hac peregrinationis via sumptibus Dominicis sustententur, quatenus ad ea qua contempserunt, minime redire qualibet necessitatis causa compellantur. Et quia nihil sibi proprium reliquerunt, manifestum est illos copiosius Ecclesiae sumptibus quam Canonicos, qui suis & Ecclesiae licite utuntur rebus, indigere: unusquisq; enim, ait Apostolus, proprium donum habet à Deo. Possè propria retinere, dare & accipere: Prebendas ex usu obtinere, secundum institutionem regularem ad arctiorem vitam, ad Concilia Evangelica de renunciando non obligari, characteres Monachorum aut Religiosorum non sunt: ijs ad oculum ostenditur Clericos, quos Concilium imbuat, non esse alios, quam quos supra diximus & hodie vocamus Canonicos saeculares, solo accidentali ritu, communi mensa, communi domo, communi dormitorio olim viuendi, differentes. Perijt illa Clericorum Communitas inter annos nongentesimum & millesimum; cuius interitus culpam Tritheimius in superiores Germanos, ut Wormatienses, Spirenses, &c. reijcit, quorum prauo exemplo omnes caeterae Ecclesiae antiquam disciplinam & communitatem abiecerunt, alij citius, alij serius. Episcopi, alijque viri Sancti antiquae obseruantiae casum dolentes, cum inter suos frustra retinere vel reparare conarentur, eam saltem in Monasterijs & Religiosorum Domibus sistere satagebant. Hinc alij, ut S. Iuo, S. Norbertus novos Ordines Clericales siue Canonicos condere, additis tribus votis essentialibus & ritibus monasticis contra praeterita venena tamquam amuletis & retinaculis: alij eos in loca deformatum Clericorum inducere, eoque modo collapsam disciplinam in Ecclesia compensare.

Quin

Quinimo & Monachi strictè dicti in eorum loca non raro surrogati. Qui exempla petit, legat Molanum lib. de Canonicis, & Natalibus Sanctorum Belgij: legat variorum Ordinum Chronica & abundantissimè suppeditabuntur.

His præmissis ad quæstionem initio propositam respondemus, S. Willibrordum Traiecti instituisse congregationem Clericorum in communi degentium, quales ex Concilijs supra delineauimus. 1. quia vsus istius temporis obtinebat per Gallias & Germaniam vt non nisi similia collegia in vrbicis, præsertim Cathedralibus, Ecclesijs statuerentur, quemadmodum earum historiæ edocent, cui vsui accommodare se voluit S. Willibrordus, etiamsi ipse forsàn monasticen profiteretur. 2. talis Clericalis Ordinis erat amantissimus Pipinus insignisque promotor. Huiusmodi per S. Beregifum Abbatem (nam & Abbatibus ea collegia regebantur) instituit in Andaino, nunc monasterio S. Huberti in Ardenna, circa annum 700. quod agente Walcando Episcopo Leodiensi occuparunt Benedictini anno 817. hodieque tenent. Huiusmodi eiusdem auspicijs per S. Willibrordum impositi sunt Epternaco, quantum videre est ex originibus Benedictinis Miræi, qui habet eò inductos Benedictinos paulo ante annum 1000. cum ante esset Clericorum. Similis vitæ Dei Ministros eiusdem & filij Caroli Martelli fauore & liberalitate Leodij plantauit S. Hubertus teste Happaert citato à Ioanne Roberti in notis ad vitam S. Huberti nota 63. vbi Happaertanus affirmat: Ædificasse (Hubertum) & aliam Ecclesiam sub Ecclesia S. Lamberti) in pede publici montis sub honore Apostolorum Principis Petri, quindecim Canonicis in eadem positis, quos sub lege communiter victitandi ex Ecclesia Tungrensi sufficienter dotauit.

dotavit. Eiusmodi formæ Sanctimonialis voluntate & promotione eiusdem Principis & Plebæudis Coniugis collocatae sunt in Niella, Orpio, Suestra (nunc Susteren ultra Mosam in Geldria) suntque etiamnum, præter Orpium quod desijt, Cœnobîa Nobilium Canoniarum, quæ primæuum Ordinem diu deseruerunt exemplo Canonicorum & Clericorum. De his sœminis Canonicalibus, quæ in Austrasia ea tempestate plurimum fundabantur, agunt simul citata Concilia proportionaliter ad normam Clericorum. Principis propensione adeo benignæ in ordinem Clericalem non potuit non morem gerere S. Willibrordus, maxime in Cathedrali, quæ eius solius concessione & ope erigebatur. 3. nullum apparet efficax argumentum quo monstretur, siue ad S. Salvatorem, siue ad S. Martinum primitus habitasse congregationem Monachorum, aut ministrorum tria vota Deo nuncupantium: nec tale in monumentis Ultraiectinis vidit Solertissimus & Studiosissimus indagator Heda, nec Canonici agnoscunt, nec sciunt se ex talibus progenitos. Huiusce sententiæ apparet esse Petrus Opmerius in Chronographia orbis vniuersi ad annum Christi 692. agens: *Ex duodecim eius (Willibrordi) comitibus ad præscriptam a D. Aurelio Augustino regulam Canonicè videntibus in monasterio vetusto, &c.* Cur olim fratres, eorum aedes claustra, monasteria vocitarentur, ex supra scitis soluitur.

Ultimò, nostram sententiam rotundè enuntiat Doctissimus Molanus de S. Odulpho Canonico Ultraiectensi agens in Natalibus Sanctorum 12. Iunij, cuius contextum quia ad totius nostræ dissertationis confirmationem mirifice facit, placet integrum apponere: *Hic autem, inquit, moueri potest difficultas, quomodo Canonicus vocetur (S. Odulphus) cum habitauerit in monasterio Salvatoris. Regulares ad*

id responderent, quod sui Ordinis Canonicus fueris. Ad quod probandum multa adfert Author Roseti exercitiorum Ioannes Möbunnus Bruxellensis ex Regulari Abbas Liuriacensis, in libro quem inscripsit Venatorium Ordinis Regularium. Id autem eisi ex parte admittam, est tamen in quo dissentiam. Constat enim Basilicam seu Monasterium S. Saluatoris ab initio foundationis suae numquam fuisse proprii nominis Monasterium, sed in eo Clericos siue Fratres intra Clastrum liberos vixisse, hoc est sine professione sub obedientia Episcopi: qui enim hodie Canonici, imo & Domini Canonici dici volunt, cum tamen vix umbram referunt de antiqua illa Canonice vitae obseruantia, illi olim, cum secundum regulam in communi vixerent, Canonici & Domini nomen ignorabant, Fratrum autem & Clericorum titulis contenti erant. Itaque inter Canonicos, qui hodie distinctionis causa dicuntur Regulares & seculares medium vitae genus amplectebatur Beatus Odulphus. erat enim Clericus siue Canonicus secundum regulam suam viuens sub Episcopo. Hinc factum est quod Canonici Regulares maluerint eum inter Sanctos suos numerare, quam inter Canonicos irregulares & spinis nimium abundantes. Quod accedit, quod in spectu actibus quibus inscriptum est S. Odulphum Canonicum eas inhabitasse, iam pridem exterum quendam exclamasse audiam, Canonicus & Sanctus! ego non credo. Attendebat enim ille communem diuitum Canonicorum vitam: arctas autem quorundam semitas & priscam Canonicorum vitam, aut ignorabat, aut, ut presentes instrueret, ignorare se simulabat. Hinc etiam complurimis in locis dum Canonici ad irregularem vitam declinarent, ijs dimissis, substituti sunt aliorum Ordinum Monachi. Nam & Staurionse D. Odulphi monasterium ex B. Odulphi foundatione fuit Monasterium Clericorum. Sed eos postea ob vitæ demeritū eiecit Andreas De Cuneck 25. Episcopus Traiect. & substituit Benedictinos ex celeberrimo monasterio de Oostrodeck/ quod tunc vulgo carcer Ordinis appellabatur propter disciplinae obseruantiam. Explicare autem restaret, cur locus ille antiquitus dictus

